

Remiss: En översyn av EU:s mönsterskyddsregler
(Ju2022/03605)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende.

Inledningsvis bör nämnas att inriktningen på lagförslagen – effektivisering av den europeiska mönsterrätten – är positiv och viktig. Fakultetsnämnden får beträffande detaljerna i EU-kommissionens förslag lämna följande synpunkter.

Digitala kopior

En förstärkning av mönsterrätten föreslås i nya artikeln 16.2d) i direktivet (artikel 19 i förordningen). Ensamrätten till ett mönster ska komma att omfatta skapande, nedladdning, kopiering och tillgängliggörande av en digital formgivning, i alla medier och i datorprogram, så länge syftet är att utifrån sagda fil tillverka den mönsterskyddade produkten. Syftet med det bredare skyddet är att motverka möjligheter till olicensierad utskrift av produkter genom så kallad 3D-skrivare. Det utökade skyddet kommer främst att påverka online plattformar, som kommer att bli ansvariga om de tillhandahåller filer (kopior) avseende mönsterskyddade produkter, som laddats upp av tredje man utan samtycke från mönsterinnehavaren. Det framstår som i linje med immaterialrättens systematik och utvecklingslinjer, att när ny kopieringsteknik utvecklas, ska ensamrätten omfatta användning av sådan. Att låta mönsterinnehavare kontrollera spridning och användning av 3D-filer av skyddade produkter, och inte bara fysiska produkter, stöds av Juridiska fakultetsnämnden.

Senareläggning av offentliggörandet

I förslaget till nytt direktiv, artikel 30.1 (förordningen artikel 50), anges att sökanden av en registrerad formgivning kan begära att offentliggörandet ska senareläggas 30 månader från ansöknings- eller prioritetdagen. I beaktandesatsen 40 motiveras den nya möjligheten med att ett offentliggörande i vissa fall kan förstöra eller äventyra en pågående affärstransaktion avseende formgivningen. Det finns inget faktiskt stöd i utredningen för att så sker, men det kan naturligtvis i enstaka fall hända. Man bör emellertid i sammanhanget också beakta det motstående intresset, som är att tredje man som planerar en tillverkning behöver kunna veta vilka rättigheter som kommer att finnas. Under den föreslagna senareläggningen

av offentliggörandet, kan en konkurrent planera och etablera tillverkning, som när offentliggörandet väl sker bli onyttig eftersom den visar sig innebära ett intrång. Den för användarrätt som föreslås i artikel 21 av direktivet tycks inte hjälpa tredje man i en sådan situation, eftersom den tidigare användningen enligt för användarrätten, behöver ha skett innan ansökningen lämnades in. För syftet att det ska vara möjligt att slutföra en affärsförhandling innan en inlämnad mönsteransökan offentliggörs, bör sannolikt en senareläggning om sex månader vara fullt tillräcklig. Ett annat alternativ är att för användarrätten i artikel 21 omformuleras så att nyttjandet som ger tredje part en för användarrätt, kan genomföras ända fram till att mönsteransökan har offentliggjorts. Juridiska fakultetsnämnden menar att den föreslagna möjligheten till ett senareläggande av ett offentliggörande med upp till 30 månader, är alltför långtgående.

Undantag för reparation

I direktivförslaget artikel 19 (förordningen artikel 20a) finns en reparationsklausul, som innebär att mönsterskydd inte ska finnas för en beståndsdel i en sammansatt produkt när den sammansatta produkten repareras, om beståndsdelens utseende är nödvändig för att produkten ska kunna återfå sitt ursprungliga utseende. För att dra fördel av undantaget måste tillverkaren av reparationsdetaljen informera konsumenterna om ursprunget hos reparationsdetaljen. Reparationer ska undantas dels för alla nya mönsteransökningar efter reglernas ikraftträdande, dels börja gälla efter tio år för existerande rättigheter.

EU-kommissionens argument (Impact Assessment Report s. 10) är att konsumenter sannolikt inte kan göra en korrekt värdering av kostnaderna för reparationer med dyrbara reservdelar som är mönsterskyddade, när de agerar på primärmarknaden/köper den sammansatta produkten. De blir inlåsta hos en tillverkare vid senare reparation. Primärmarknaden (exempelvis ett bilinköp) påverkas inte fullt ut av den bristande konkurrensen som råder på sekundärmarknaden (exempelvis bilreparationsdetaljer). Köparens bristande förmåga att göra en kostnads kalkyl för produktens hela livscykel, är en viktig anledning till att nu liberalisera konkurrensen på reparationsmarknaden i Europa. När det gäller immaterialrättsligt skydd för förbrukningsartiklar, exempelvis bläck till en skrivare, är motargumentet att immaterialrättsligt skydd, exempelvis för bläckpatroner och en högre vinstmarginal på dessa, möjliggör prisdifferentiering, så att köpare som har större nytta av skrivaren får betala mer (för bläckpatroner), och även de som i mindre utsträckning behöver en skrivare, kan göra ett skrivarinköp. Det är en ekonomisk fördel. Vid reparationsdetaljer har fördelarna med prisdifferentiering mindre betydelse än vid förbrukningsprodukter. Nackdelarna som följer med inlåsta konsumenter, framstår därmed som ett gott skäl till att nu införa den föreslagna reparationsklausulen, som redan finns i många EU-länder. Juridiska fakultetsnämnden stödjer införandet av reparationsklausulen.

Avslutning

Överlag stödjer Juridiska fakultetsnämnden i Uppsala EU-kommissionens förslag till ändringar i mönsterdirektivet och mönsterförordningen. Skydd mot digitala filer av mönster och införandet av en reparationsklausul är välmotiverade. En möjlighet att skjuta upp offentliggörandet av en mönsteransökan kan eventuellt vara motiverad, men knappast under en så lång tid som 30 månader.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av professor Bengt Domeij. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer